रवि शाक्य
इखाछेँ, यल

गिरिजाप्रसादया व्य

ल्यायम्ह पुचःया ज्ञिनिगूगु प्रकाशन

नेपाल भाषाया काव्य-ख्यलय् न्हू-विषयया

खण्डकाव्य

मन्त्र

गिरिजाप्रसाद जोशी

✳ सफू : खण्डकाव्य : मन्त्र

✳ कवि : गिरिजाप्रसाद जोशी

✳ हामा : कवि

✳ प्रकाशक : ल्याय्‌ह्म पुचः/ज्याःबहाः, दलाछि, ये

✳ छापां : ६०० (खुसः) गू । ने. सं. ११०१

✳ छ्वबःकिपा : हृदयराम सिंह

✳ थाकू : मदन प्रिन्टिङ्ग प्रेस, असं, दुछें, ये

✳ मू : [redacted]

ल्यायह्म पुचः प्रकाशकया थःगु खँ

मतिनां शुरु जुयाः थौंया नेपाःया म्वानाच्वंगु इतिहासय् वयाः क्वचाःगु, मू नायः ब ।लकि शुरुनिसें अन्ततक 'खुसिया सि' या रूपय् जक खनेदयाः खुसिइ न्ह्यानाच्वंगु छ्वाःलःया रूपय् नेपाली समाजया रुढि, थन प्यखखेरं न्यनाच्वंगु अन्याय, अत्याचार आदि खनेदुगु भाजु गिरिजाया थ्व खण्डकाव्य नेपाल भाषाया आधुनिक काव्य-ख्यलय् न्हू-विषयया प्रवाह ज्वनाः न्ह्यलुयाच्वंगु दु ।

कविताया नां कायेवं थुइके थाकुइगु साहित्य प्रकाः ह्लाय् कयेकुं काः फस्वइपिं ब्वँमिपिनि निर्ति थ्व 'मन्त्र' खण्डकाव्य छगू स्याःचुगु प्रतिवादया रूपय् दंवःगु दु।

थ्व 'मन्त्र' ब्वना: सीके फुगु अले थुइके माःगु खँत मध्ये छताबत। कविया भासं थुइके—

नय् मखन छु खँय्
पुने मखन छु खँय्
बुँ फुक गरीबया ह्लातय् खः—
मील गरीबया ह्लातय् खः
ग्याय्‌माःगु छु खँय्
गरीबया ह्लातय् बन्दुक खः…
फू या फू या
अन्याः धू या
मन्त्र थ्वहे जिगु न्ह्यावलें

—भूषणप्रसाद श्रेष्ठ

'ल्याय्ह्म पुचः प्रकाशन' पाखें पिदंगु सफू

1. कँचा (म्हूबाखं)
2. फिसः (चिबाखं)
3. बिनाच्वंगु पहर (चिनाखँ)
4. आक्सय् लूगु निभाः (म्हूबाखं)
5. धर्कि दुने (म्हूबाखं)
6. आ: जितः नं तन्तन् दइवल (ख्यालः)
7. कुकुल्यां कू··· ·· (इलं ह्वाःगु खँ)
8. हलू न्यानाः खेँय् पवसा (ख्यालि खँ)
9. भौयात धौ पासा (ख्यालि खँ)
10. पाकः मिसाया भाःत (ख्यालि खँ)
11. थाय्ङ्क यू मिस्टर ग्लाड ! (अनुदित उपन्यास)
12. मन्त्र (खण्डकाव्य)

प्रेसया लुखाय् :

1. अबु पासा खेँय् ल्वसा (ख्यालि खँ)
2. बीनिभाः (अनुदित उपन्यास)
3. ग्व, गुबलय् दुनावइ थें जिगु छेँ ! (चिबाखं)
4. दुर्गालालया नाटक
5. पद्मरत्न तुलाधरया निबन्ध
6. आखिर, नांगापिं मच्तसें हे मि च्याकी (निबन्ध)

गिरिजाप्रसाद जोशीया मेमेगु सफू:

१. पालिख्वाँय् — (कविता)
२. हाइ हाइ रे थ्वँया बात्चा — (कविता)
३. द्वकचा लिहां लिहां वः — (कविता)
४. धर्कि — (लघु उपन्यास)
५. सुथनाप सुथय् सुथय् — (कविता)
६. छि स्याना हत्या — (लघु उपन्यास)
७. सिलुस्वां — (उपन्यास)
८. गिरिजाप्रसादया गद्य कविता — (कविता)
९. विपात्र — (उपन्यास)
१०. भाजं मिखा — (लघु उपन्यास)
११. जनताया म्ये — (म्ये)
१२. लक्ष्मी व सरस्वती — (मचा उपन्यास)
१३. आगं — (कविता)

সূত্র

खिउँगु क्वथाय् दुने
ख्व:गु च्वसाय् दुने
ह्मगस दु ह्मछह्मं तिमिला
लिमला: फमला:
का थुगु तिमला
थी मते छिमिसं खिमिला

थुगु खिमिलाय् जि
खने दुगु धाय् जि
खंकि थ्व गांया दु:ख छु ख:
वांगु गुं दयकं
वांगु बुं दयकं
ख्वख्वमख्व धाया च्वंह्म सु ख:

वँगु मिखां छँ
वँगु मनं छं
स्वइब्यु थ्व कुरकुर हा:गु छु ख:
पर्वतयागु नुग:
बिरहं जा:गु नुग:
चिरिचिरि बाया: वा:गु छु ख:

मेपिनिगु मिखाय्
मेपिनिगु मनय्
यच्चुगु वत्रङ्वा:ल: जक खइ
जिगु थ्व मिखाय् ला
जिगु थ्व मनय् ला
नुग: ना:गु ख्वबि स्व:स्व: वइ

मेपिनिगु मिखाय्
मेपिनिगु मनय्
सिच्चुक सिरिसिरि फय् वल खइ
जिगु थ्व मिखाय् ला
जिगु थ्व मनय् ला
फय् मखु कुसुका: हे जक वइ

मेपिनिगु मिखाय्
मेपिनिगु मनय्
इरूथिरू जूपि मनूत दइ
जिगु थ्व मिखाय् ला
जिगु थ्व मनय् ला
ववँय्पंज: हुसुलुं चुल खइ

थुलि फिक्कां दं
थुलि मिक्कां दं
अय्नं बांला: न्ह्यैपु थ्व गां
जिगु गां जिमि मां
जिमि मां जिगु गां
ख्वा: हृय्कुंसां यैपु थ्व मां

ख: जिगु गां ला
ख: थुलि बांला:
छाय् बांला:गु थ्व खिउँगु नगु !
पर्वत कविया
दुखया ख्वबिया
खण्डकाव्य ख: थ्व गां छगू

थ्व खण्डकाव्यय्
ख्वबिया लव्यय्
खनेदुगु खः जिगु दुखया गां
ह्नीमी चायाः
ख्वख्वमख्व धायाः
गनया ल्याय्ह्मत जुल ब्वांब्वां

ल्याय्ह्मत जक ला
मय्जुत नं ला
सल ब्वाय् थें ब्वाँय् जूगु दनि
म्ह्याय्पिं स्यंसां
जौभन म्यूसां
मां अबुपिं ख्वाँय् जूगु दनि

मां अबुपिं तक
शोषक गुलि जक
मस्त फुकं क्वँय् चू जुइपिं
सुलिमय् सुलिमय्
छुं मरु कुलिमय्
मां अबुपिं वँय् जू जुइपिं

मस्त जवा: जुइ
घाँय् दुरू या: जुइ
छाय् अमि ह्लाःतुति जुल सिन्का
अहो ! गज्याःपि
थन मांबौपि
मांबौपि नः जुल थिन्काः

बःगु दु अन्न
सःगु दु अन्न
पित्याःमि दनदन छ्वःगु गथे
घाँय् घ्यः जुल नं
दुरु लः जुल नं
मस्त थपाय्सं ख्वःगु गथे

अय् नय् खंपि
तःधं धाःपि
न्ह्यइपुक मोजं च्वंपि
थः हे द्यः थें
छेँ देगः थें
गजू छुनाः च्वंच्वंपि

दुरु त्वन छिमिसं
धउ त्वन छिमिसं
व:गु व ख: जिगु हे गामं
गुलि ताक्कुसे च्वं
गुलि मा:क्कुसे च्वं
त्वंकल त्वंकू थें मामं

सीकि सुनां बरु
म्ह्या:गु व ख: दुरू
थुसुथुसु मुसु जक व:ह्म व ख:
व सु ख: ? व सु ख: ?
ल्वय्‌या जुजु ख:
गुलि की बन जुइ छ्‌व:ह्म व ख:

ल्वय्‌दुपिसं जक
पित्या:पिसं जक
अय्‌ लहिना तइत:पि
लुदना च्वंपि
फुदना च्वंपि
अय्‌ त:धं धइत:पि

बल्चां लहिना:
फल्चां लहिना:
अय् महलय् ह्लिले व:पिं
गरीब न्याना:
सिपाहीं याना:
धन रक्षा याय् स:पिं

गरीब दनावइ
गरीब सनाहइ
च्य: याय् फइमखु आ: अमित
ल्वहं ल्वहं ख:
द्वहं द्वहं ख:
द्य: याय् फइमखु आ: छिमित

गरीबया काय्
गरीबया म्ह्याय्
छह्म च्य: छह्म वेश्या जुल गय् ?
अय् सुख खंपिं
दु:ख मखंपिं
छिमि जक स्वत्त कपा: लुल गय्?

थुगु अन्या: जि
थुगु अत्या: जि
सह याय् फइमखु गब्लें
फू या फू या
अन्या: धू या
मन्त्र थ्वहे जिगु ह्याब्लें

थौं छिमिथाय् यँय्
मतिनाया लँय्
वल जिगु गांया मय्जु छह्म
अहो गज्या:ह्म
नेपा: – याह्म
नेपालं नेपा: व:ह्म

अय् नेपा: नु
पिने नं प्यां नु
कय्कुं छंगु नुग:पा
नेपा: यँय् जक
गय् जुल थौं तक
यँय् जक छाय् वल नेपा:

नेपाः धइब्यु
क्वथीक स्वइब्यु
थ्व मय्जु छंहे म्ह्याय् खः ला
लुकां धइंगु
यतेप्यते वइगु
धा छं नं थथे सुइ यः ला

छंह्म पुता खः
छंह्म मचा खः
छंगु हे पाखाय् ह्वःह्म
छंगु थ्व शहरय्
प्रेमया लहरय्
यःह्म लिसें बिसिवःह्म

जिमिथाय् गामय्
बरखा यामय्
तारं बारे याः वल गुँइ
अन गुँइ वंवं
ज्यामित खंखं
मय्जु थ्व जुल खः छह्मलिसे उइँ

उगु मतिनां हे
उगु सपनां हे
कन दुख सुखया बाखं
बुलुहुं बुलुहुं
गुजुहुं गुजुहुं
क्यन जीवनया प्याखं

स्वय् दै न्यने दै
कने दै ख्वने दै
यःपिनि यःत्यः जुलकि
ख्वने दै प्याखं
न्यने दै बाखं
मतिनां पर्दा उलकि

सँहाःहु धाय्वं
सिचु फय् वय्वं
ख्वइ यचु नुगलं यँपुगु म्ये
वया यःमिया
नुगः कःमिया
उगु म्यें पितहइ न्ह्यैपुगु म्ये

निपु म्यँ छ्पु जुइ
निह्मं छह्म जुइ
गबलें बाय् अमि य:गु मखु
थ:गु नुग: खं
मेगु मखं
ज:ख: छुं हे स्व:गु मखु

तर दुश्मनतय्
मभि मनूतय्
य:त्य: सह याय् जीगु मखु
धा: जुइ यत्थे
ल्हा: जुइ यत्थे
अमिसं म्हुतुप्वा: तीगु मखु

अमिगु खँ धाय्‌वं
अमिगु खँ ल्हाय्‌वं
न्ह्याक्व खँ ल्हा:सां गा:गु मखु
गुलि जक य: जुइ
गुलि जक सा: जुइ
न्ह्याक्व खँ ल्हा:सां चा:गु मखु

खँ ह्लाय्‌गु हे थुलि
सा: धा:सा गुलि
सा: जुइ मतिना ओहो
माक्कुसे च्वं जुइ
चाक्कुसे च्वं जुइ
गज्या:गु सपना ओहो

गुबलें धा: वइ
व मस्त ह्वा:वइ
गुँच्वकाय् निह्मं वंगु खना
व मस्त ह्वा: वइ
गबलें धा: वइ
चुरस त्वना च्वंच्वंगु खना

गबलें धा: वइ
व मस्त ह्वा: वइ
ऊवाल्लाय् निह्म म्व:ल्हूगु खना
व मस्त ह्वा: वइ
गबलें धा: वइ
निह्मं ह्ला: ज्वना जूगु खना

मस्तय्सं खं
मेंपिसं खं
तर अमिसं थ: खंगु मखु
थ:गु नुग: तं
अमि थ: तं
थ: गन थ्यन ख: खंगु मखु

भइँचुइँ भुइँचुइँ
खँ जुजुं हुइँहुइँ
अहो वा-फय् व:थें च्वं
न्हू न्हू घटना
जूलिसे मतिना
ह्लसला थें हे त्व:थें च्वं

मतिना भय्भय्
जा:लिसे बय्बय्
जुल अन गामय् चर्चा
ह्व: थें च्वन अन
अहो दनादन
सिमाहलं तक पर्चा

स्वां ह्वइ च्वन थुखे
पतऋडया उखे
ह्लाः ऋन ऋन ताहाः थें च्वं
मत च्याः गन गन
ओह्रो अन अन
व फय् वयाः फू याः थें च्वं

"वा-फय् न्ह्याब्लें
वःगु दु गबलें
तर नगु पुइका यंगु मदु"
धइच्वन अमिसं
स्वइच्वन अमिसं
"मतिनाया स्वां स्यंगु मदु"

थः हे तलतल
थ्यू थें ऋलऋल
नगुत निगः खनेवं ह्लिले वइ
फितिक मस
व वा फसं
थः नं न्ह्याब्लें अथे च्वने दइ

वा-फय् वय् थें
हुइँ हुइँ फय् थें
निनिया काय् वल तं पिकया:
ऐन क्यना:
कानून क्यना:
यंकेत स्वइच्वन थ:ह्म धया:

धइच्वन बौह्मं
पुलां पह:ह्मं-
"यंकि छंह्म ख: पनी सुनां"
धइच्वन म्ह्याय्म्हं
न्हूगु पह:म्हं-
"वइह्म जि गय् जुइ यनी सुनां"

"जिके छ वय् मा:
इहिपा: याय् मा:
हक जिगुं' धा:ह्म व निनिया काय्
"छ ला किजा ख:
जि ला तता ख:
जि य:ह्म मेह्म दु गथे ब्या: याय्"

"भा:त जि जा छं
मखु जि किजा छं
हक जिगु" धा:ह्म किजाह्म
वया तताह्म
पाजुया म्ह्याय्ह्म
"य:ह्म जि मेह्म दु" धा:ह्म

"ऐन थ्व हे
कानून थ्व हे
किजा धयां छं जी ला?"
"त्व:ति जित: बे
त्व:ति जित: से
मयेक ब्या: याय् दइ ला?"

"ऐन थ्व हे
कानून थ्व हे"
"कानून मखु, ख: चलन जक"
"जिमिह्म छ ख:
छंत छक:......."
"यंकइ छं द: बलं जक"

बहनिइ पिलिचाय्
सुं मदु बलचाय्
तिमिला याय्त्यन वइत छकः
सुं मदु बलचाय्
बहनिइ पिलिचाय्
ऊवाला याय्त्यन वइत छकः

बहनिइ पिलिचाय्
सुं मदु बलचाय्
सर्गः याय्त्यन वइत छकः
बहनिइ पिलिचाय्
सुं मदु बलचाय्
पर्वः याय्त्यन वइत छकः

बहनिइ पिलिचाय्
सुं मदु बलचाय्
न व स्वां जुल, न व तिमिला
दन व मलः थें
सन व मलः थें
न व सर्गः, न व ऊवाला

दिनिदिनि खानाः
धिनि मिनि यानाः
हौमी चायाः प्यंकल वं
जुइमखु भिं
दः थिलकि
थःगु घोषणा न्यंकल वं

पू वन त्यांग्रां
सः वल ध्वांग्रां
पिलिचां खलचाय् कुतुवन थें
चुइँक महासें
छुं हे मध्यासें
कुतुवंह्म किजा बिस्युवन थें

वा दाय्गु ल्वहँतय्
छ्व दाय्गु ल्वहँतय्
छ्यं ह्वाः वन थें, कन्हय् सुथय्
ह्निल व त्याःह्म थें
त्याःमि च्याःह्म थें
ह्याउँक खनेवं ल्वहं सिथय्

वइच्वन मतिइ
तइच्वन मतिइ–
पंग: जुलंकि पर्वं: चीकि
थ:गु लँ दय्‌कि
थ: वने सय्‌कि
समुद्र हे नं क्वपसां पुइकि

जिगु मानवता
जिगु स्वतन्त्रता
पंज: दुने त: वल धा:सा
हिया प्यास जुइ
छाय्‌ जि दास जुइ
अज्ज व हाय्‌क: वल धा:सा

छ्यं ह्वगन जुइ
हक ज्वइवन जुइ
ऐन व कानून ब्वइवन जुइ
कर्किगु अम्ब:
थीह्म व भम्ब:
लुंफि हा:गुंलि ख्वइवन जुइ

पंगः दयूकाः
पंजः दयूकाः
जि जन्म जुइ न्ह्यः हे दः कुन्यत
अहो सुनां थें
छु वइगु नां थें
खिपः निला तल दः हे चीत

गथे कानून जुइ
गथे विधान जुइ
मनूत पशु थें जुइगु मुंकि
नुगलं चाःपि
मनू मग्याःपि
कानुन चफ्फू जुइगु उकिं

ग्याफर जूसा
कुंका च्वंसा
गथे कुंकः वइ मानवता
गुह्मस्यां ययूकइ
व हे मनू खइ
हि लः बियाःसां स्वतन्त्रता

स्वतन्त्रताया

मानवताया

निंति चफुना छ्वइह्म सिख:

पंग: खनंकि

अग: खनंि

लंसि जुया: तिं न्हुइह्म जि ख:

च्वय् स्वत यच्चुसे

सर्ग: बँच्चुसे

क्वय् स्वत ऊःऊः धाःगु दु गुँ

तसकं न्ह्यइपु

तसकं यइपु

ह्मासु ह्मासु धाया च्वंगु दु बुँ

गुलि न्ह्यइपुसे च्वं

गुलि यइपुसे च्वं

वलचाय् ज:ख: ह्वल तकस्वां

तकस्वां ह्व: थें

नुगलं य: थें

ह्वइ ह्वइ मतिनाया जक स्वां

वइगु नुगः थें
यच्चुगु खः थें
सुपाँय् छकू हे मंत गनं
गुलि जक चक्कं
सर्गः फुक्कं
वा वइमखु आः वइगु मनं

वं स्वय् वइमखु
द्यः त्वप्पुइ मखु
निनिया काय् आः वइ मखुत
वं स्वय् पंगः
मदु आः अंगः
तिमिलाय् छुं च्याः दइ मखुत

वा फय् वय् ब्यु
लः फय् जुइ ब्यु
मतिनाया स्वां ह्वय्त थह्व
व किजा हानं
वल धाःसां नं
किजा ज्याः जक वय्त थव

पने फइ मखु आः
गने फइ मखु आः
मामुर याना छ्वइह्म व खः
पर्वः पुइकाः
सर्गः लुइकाः
खुसिबाः न्ह्याना वइह्म व खः

छखे छखे घ्वानाः
छखे छखे छ्यानाः
पर्वः वःसां वइगु छ्यनय्
न्ह्यइपुगु सुथ व
यइपुगु सुथ व
निभाः जुयाः दने धइगु मनय्

कं कं जक सां
सास्ति कष्ट सां
पलाः पति स्वां ह्वःह्म व खः
दुम्भ्वः कइ च्वन
बाःबाः वइच्वन
खुसिबाः वः थें वःह्म व खः

मतिनाया लँय्
मतिनाया बँय्
सीमखु याग्त्यन जाल छु खः
अमृत खनी तर
अमृत त्वनी तर
सीमखु अमिसं काल छु खः

व स्वां जुथाः ह्वइ
भम्बः गथे वइ
सुनां कुना तइ धाय् मफु वं
खुसिबाः खंसां
म्वःल्हुइ त्यंसां
सुनां पना तइ धाय् मफु वं

ल्वहंया अंगः
चीकाः पंगः
वं स्वय् वइथाय् वइ भम्बः
फुक तच्छ्याना:
घाघुंर याना:
वं स्वय् खुसिबाः जुइ दुम्बः

सँह्रा:हु धाय्वं
आश पिचाय्वं
खुसि जुल खुसि थें बिलं बिलं
गुलि चंता:ला:
वइगु पला: ला
वन वन गुँइ नाग बान्किलं

नुगलय् बाखं
भय्बिक प्याखं
हुला: हुला: वइच्वंह्म व खः
निह्म नापलाय्त
य:त्य: याय्त
सुला: सुला: वइच्वंह्म व खः

सिमां किका: वं
मिखा पीका: वं
स्वइच्वन ज्यामित ल्यां वनिन
गुलि न्ह्यइपुइन
गुलि यइपुइन
य:ह्म व गुँइ दुने द्वां वइन

ऊसंग वन मन
अन थथें खन
पुलिस लिसें वल निनिया काय्
म्हुतु थर्थर सन
मिन धुक धुक मन
पुलिस व दाजुह्म ख:सां छाय्

सिल वं थत्थें
थुल वं थत्थें
निनिया काय् यँय् वंगु खनी
व:गु व ल्वाय्‌त
य:त्य: फाय्‌त
वइगु खँ फुक्कं कंगु खनी

जुइथाय् ह्वंग:
जू वल् पंग:
तं प्यां वल तुतिपालिं
दिनिदिनि खा: व
गुलित मग्या: व
छुं हे मखन छ्चा:लिं

व्यर्थंय्   अंगः
छाय्   वल   पंगः
यच्चुगु वँच्चुगु थ्व सर्गतय्
छाय् वल   वा-फय्
छाय् वल   ग्वःफय्
न्ह्यइपुगु यइपुगु थ्व पर्वतय्

तं   वल   कुनुकुनु
मिं   नल   गुनुगुनु
बिकः छु खँय् जू वःगु अपिं
कर्पिनि   मतिनाय्
कर्पिनि   सपनाय्
सिखः छु खँय् जू वःगु अपिं

थः   मतिना   जुल
थः   सतिना   जुल
स्वइगुं छुं वं काःगु मरु
छाय्   वल   पंगः
छाय्   वल   गंगः
स्वइतं छुं वं याःगु मरु

उगु य:स्य:या
पंछि नुग:या
य:थें ब्वयकाचवंह्म व ख:
मस्यू पका: वं
वयफु धका: वं
स्वां थें ह्वयका च्वंह्म व ख:

वायकल व मनं
चायकल व मनं
दाजु बिक: जू व:गु छु खँय्
दाजु व गय् जुइ
किजा व गय् जुइ
किजा पका: जू व:गु छु खँय्

दाजु व हे ख:
किजा व हे ख:
गुह्मस्यां पयं वइ न्यव: सिख:
जि दाजु ग्व ?
जि किजा ग्व ?
कंग: थें ब्वयमा:ह्म जि ख:

कूलंया नामय्
इजतया नामय्
य:त्य: निह्म फा: व:ह्म व ख:
छक: मन्यंसें
बिचा: मयासें
तं पिकया: ल्वा: व:म्ह व ख:

खन वं य:म्ह
गुँइ बिसिव:म्ह
यंकल अमिसं लित्तुलिना:
बिसि वन य:म्ह
हुलिहुलि व:म्ह
गुँखि, का:, उगुथुगु खित्तुखिना:

ओहो गय् च्वं
जुजु थें हे च्वं
व:म्ह व मा:हां थथ स्वया:
फुइँ-फाँय् याना:
तम्मं च्याना:
सुलि पति हे ववक्त्र स्वया:

दावंव पावंव खं:
स्यावव पावव ख:
धाधां पिकयाव:म्ह व फुइँ
लाखय् दुबिउम्ह
गुलि बल्ला:म्ह
लास थुना बी धा:म्ह व गुँइ

उलि याय् मफुसा
उलि ल्वाय् मफुसा
छुं हे इज्जत मदु थें च्वं
वं स्वय् जुजु व
जुजुया रुजु व
वं स्या:सां खत मदु थें च्वं

कुल्लि व नलिनलि
व:ह्म व हुलिहुलि
खंखं कुनुकुनु वइच्वन तं
नाप लाय्वं हे
नुनीह्म थें हे
गुँच्वकाय् च्वय् च्वय् गइच्वन तं

याक्तर धा:ह्म
सिल व गज्या:ह्म
मतिनां बय् बय् जुइका:
थुलि नां जा:ह्म
हुलिहुलि चा:ह्म
चर्चा पर्चा पुइका:

अज्या:ह्म कुल्लि
अज्या:ह्म सिल्लि
नापलाय्साथं ळवा याय् जि
धाधां माहां
च्वय् वन थाहां
कक्कु ज्वना: हे छ्वा याय् जि

वाक्कु छ्विना: वं
कक्कु ज्वना: वं
जुडो नका: वं ग्वतुकइ
ओहो घरिघरि
वा न्ह्यल किरिकिरि
गुंया च्वकां हे कुतुकइ

थाँ वन ब्वाँय् वनँ
ब्वाँय् वन थां वन
तँया पर्वत गइवन व
मूर्ति व तँया
फूर्ति व तँया
दुश्मन उखे थुखे स्वइवन व

वन वन मा: वन
मामां थां वन
मामां ताय् दइव:गु छु ख:
अहो तस्सलं
हा:गु तिस्सलं
ग्वा:लि ग्वा:लि धइच्वंह्म सु ख:

गुँया दथुं सुं
सूगु कथुं सुं
ग्वा:लि फवना च्वन जूगु छु थें
हा:गु व छाय् जुइ
ग्या:गु व छाय् जुइ
ख: व मिसा स: हा:गु सु थें

मनू व हे खः
भिह्म व हे खः
आपत विपतय् थ्यनिह्म सु खः
माःह्म व हे खः
मनू व हे खः
सास्ति व कष्टय् वनिह्म सु खः

यायत गुहाःलि
बीत गुहाःलि
मनू व हे गुह्म तत्पर जुइ
आपत विपतय्
सास्ति व कष्टय्
मवनकि व नुगः पत्थर जुइ

माहां व खः छह्म
बाहां व खः छह्म
मखु व मनू धाय् फइमखु छं
माह्मां जुइव हे
बाहां जुइव हे
दुगु खसि खः धाय् दइमखु छं

मांह्म मनू खँ:
बौह्म मनू ख:
मनुखं हे बुइकूह्म व ख:
धइब्यु मनू व
जुइब्यु मनू व
वल्चां हे लुइकूह्म व ख:

शक्ति दुब्यूह्म व
भक्ति दुब्यूह्म व
दु:खय् ग्वा:लि बीत वनी
हुकूम दय्वं
तालिम दय्वं
थत्थें युद्धय् सीत वनी

रननन व: तं
कथि गुलि जक सं
करण्ट व: थें पुकेत वनी
तमं तमं वं
मिखां मखं वं
ध्यागिमय् ला:सां दिकेत वनी

ब्वाँय् बन थत्थें
खन खन थत्थें
थःह्म कलाः हे हाःगु खनी
गांया थालुचां
ध्वगीह्म कालुचां
जौभन चिप याय् धाःगु खनी

"छाय् सुकु छाय् थन"
हक्का हल अन
ग्यात न लज्या चाल भति
सुकु व गज्याःह्म
फूर्ति दुचाःह्म
१न सुकु छु धाय् छाल भति

तंया चत्रकां व
तंया लुखां व
थत्थें कुतु बइ चबन अन गुँइ
कुलिल लुमंकाः
कथि छपु संकाः
ओहो हानं पितहल फुइँ

कला:ह्म छ्वक
जुल आः पक्क
स्व जक स्वयाः वन भा:तं गय्
भा:त व मखुला
मेह्म मिजं ला
कलाः मधासें छाय् वन अय्

"खन छिमि भा:तं
खन छिमि मिजनं
छुं ब्वः बिल ला? छुं जुल ला?"
धाल व गिद्धं
साल व गिद्धं
"किचिकिचि याय् मते छं थुल ला?"

वइगु नुग:पाय्
वइगु व दुरुपाय्
ह्लाः छ्वइच्वंच्वन गिद्धं
धइच्वन "स्याय् जि
छंत छु याय् जि"
ख्वाः स्वइच्वंच्वन गिद्धं

ईतिमिति कँकं
छतपत सँसं
वां वां न्याना च्वन व मिसा
मिसा मह्राः आः
ग्वाःलि मधाः आः
याय्त्यन गिद्धं इसाः थिसाः

पिकया ह्रल तं
गिद्धं ऊं ऊं
छ्वा वाय् त्यन सँ ज्वनाः वइत
भाःतह्म सुंक
स्वइवन तुंक
ग्वाःलि सु याः वइ आः वइत

भाःत माह्रां खः
ग्याय्गु छु खँय् थः
धइगु मतिइ तइतःह्म व खः
सिल वं थौं तिनि
थुल वं थौं तिनि
माह्रां तःमितय् च्यः जक खः

माहाँ धइह्म
थः हे थःह्म
धइ थें धितु धिन आः छकलं
ग्वतुकल गिद्धं
क्वत्यल गिद्धं
ब्यंकल गिद्धं पसि बलं

गिद्ध व ह्निल आः
व मिसा ख्वल आः
गिद्ध व आः लय्ताः थें च्वं
चुइँ चुइँ सः वः
न्हूह्म सु खः व
तर उ सिमा हः हाः थें च्वं

वःगु ख हे खः
वःह्म ख हे खः
चुइँ चुइँ सः वल व सिमा हः
जुइ त्यंगु छु खः
जूगु छु खः
वःम्हं खन अन सु इमा खः

तँ वल थत्थें
तँ गल थत्थें
तंया पर्वत च्वकाय् च्वना:
छ्वत छ्वावाना
बँय् बस्वाना
ल्वा: वन गिद्धया ककुइ ज्वना:

दाय् त्यन गिद्धं
तर व मिसां नं
दा: वन छत्थुं ख्वालय्
व मिसां घ्वाय्वं
कुल्लि थ्वाय्वं
क्वपसां पू वन क्वाम्य्

देखा जाय्गा
छिमित कह्नय् का
पतिं धस्वाका: वन गिद्ध
पल्टन हइला
अन ल्वा: वइला
आ: गय् जुइ थें युद्ध

व:म्ह सु ख: अन
थ्यंह्म सु ख: अन
व:म्ह व हुलिहुलि व:म्ह व ख:
सुं मदुम्ह व ख:
ग्या:म्ह व ख:
ग्याग्यां गुँइ बिसि व:म्ह व ख:

दिनिदिनि याना:
लसिं खाना:
दुरुपा यतेप्यते संका:
च्वंच्वन व दना:
वाक्कु छिना:
तंमं मिखां मखंका:

पसिं भुंका:
नुग: मछिंका:
धइच्वन कुल्लि–"लं गुत का"
"छु याय्गु आ: जि
छु याय्गु का जि
ध्वगोह्म गिद्धं हे खुत का"

"बिसि वने थौं जि
थन हे गुं जि
क्यहेंभत गबलय् का: वय् ?"
"छ्वइ बी थौं हे
आ: बहनिइ हे
आः हे वइत छ्वया हय्

हुलिहुलि व:सां
गरीव ख:सां
वीर छ ख: छह्म वीर छ ख:
छं जय जुइमा
छं सुख सीमा
जिमि क्यहेंभतया शीर छ ख:"

छखे वल लय्ता:
छखे वल चिंता
थ्यनिन थ्यनिन आ: व ह्नंगलय्
वल व तबा:जुह्म
नाप्प व य:ह्म
इह्निपा: जुइ आ: व जंगलय्

छखे ख्वबि बा: वँ:
छखे लय्ता: व:
ख्वल व तता:जुह्म जुइव विदा
धइच्वन – "ध्यावचि
न्हैं चिथि छ्वइचि"
क्यहेंभव नं ख्वल काय्व विदा

खिउँ ह्लखना: अन
ताय् दुगु थें च्वन
"ल्व:मंके मते ध्यावचि"
"गय् जि ल्व:मनी
छाय् जि ल्व:मनी"
"खंला न्हैं चिथि छ्वइचि"

सूर्द्य: क्वां वन
खिउँसे च्वन अन
तर नगु गुलि वांछ्वइ ह्लवं
पीर दु वइत
थ: प्यां वनेत
थ:ह्म दूत सां छ्वइ ह्लवं

जः दनि जः दनि
नगुतय् सः दनि
च्वाँय् चिँचिँ खाचामचा हाःथें च्वं
नगुतय् नं सः
तसकं थ्वः
सुथ जुइ सुथ जुइ धाः थें च्वं

चा च्वकाय् थ्यंलिसे
फ्वनफ्वन खिउँलिसे
सुथ सतिना वइ सुथ सतिना
न्ह्यज्याः न्ह्यज्याःलिसे
न्ह्यज्याय् मग्याःलिसे
जः प्यपुना वइ जः प्यपुना

ग्याय् माःगु छु खँय्
ग्याय्गु छु खँय्
लुंफि लुंफि जक हाःसां
नाप दु पासा
सुथया आशा
पचिपचि जक याय् माःसां

य:त्य: खतकि
निह्म वय् दतकि
तिमिलाया ज: मवलं छु
लिसे जक वय् मा:
लिसे जक दय् मा:
वसंतया स्वां मह्वलं छु

गुं गुं बुं बुं
वगरं   वगरं
वने मा:सां गुलि म्ह्यइपुसे च्वं
य:त्य:पिं   जव
नापं दइँ तव
बाखं गुलि जक यइपुसे च्वं

थौं निह्म य:पिं
नापं   व:पिं
खना: व खुसि लय्ता: थें च्वं
कलकल   कलकल
छलछल   छलछल
ह्मसम्‌ ह्मंगु म्ये ह्मा: थें च्वं

मतिनाया लँय्
थौं निह्म उइँ वँय्
खना: व नगु लय्ता: थें च्वं
प्वालपिल प्वालपिल
त्वालतिल त्वालतिल
ज:जितिया म्ये हा: थें च्वं

निह्म य:त्य:पिं
छगू नुग:पिं
वंथाय् सुथ नं मजुलं छु
जुइ थ: हे ज:
जुइ ज: हे थ:
सूर्द्य: मदया: खिउँलं छु

शहरय् थ्यने मा
गामय् थ्यने मा
गनं गनं हे मथ्यनं छु
य:त्य: वनकिं
य:त्य: ह्वनकिं
थ्यनेमा:थाय् हे मंतं छु

निह्म य:पि जक
गन दइ अन तक:
वनेत लँ दय्का त:गु फुकं
निह्म य:पिनि गुलि
बाखं दइ उलि
कनेत खँ दय्का त:गु फुकं

थ्यंक: वल यँय्
मतिनाया लँय्
निह्म लँजुवा: थौं द्य: तुइवं
अमिगु आज्जु थें
अमिगु ताज्जु थें
खन धररा सूर्य: लुइवं

शहर थ्व ख: ला
सागर ख: ला
न्ह्यइपुसे च्वंगु थ्व जंगल ख:
मनूत धइपि
फलफुल सइपि
मनू ह्म पतिकं फल सल ख:

मनूत धइपि
फलफुल सइपि
नं थन पर्वागि जूगु छु खँय्
अहो यँय्
मनूत लँय्
शहरय् थुलिमछि न्ह्यइपुगु लँय्

इरूथिरू थ्व सिमा
मनूत फसिमा
च्वंच्वन गुलि फल सय्काः
काय् जक सय् माः
बौ जक सय् माः
ह्मंति ह्मंति लय् वय्काः

कन्ना चाय्काः
जक फल हाय्काः
नइपि पर्वागि ह्यामि गुलि
हिच्वःति हाय्काः
जक फल सय्काः
जूपि भरिया ज्यामि गुलि

ध्यावंचि थ्व शँहरय्
वय् नं रहरय्
फलचाय् नं च्वने नंह्म व खः
जुइ व शहरिया
भाःतह्म भरिया
निन्हुप्यन्हु नं च्वने नंह्म व खः

मनू गुँ खः थन
मनू धुँ वः थन
मनू च्वलय् जुइमाःगु थ्व थाय्
गन च्वने दइ थें
गन च्वने दइ थें
स्वस्वं त्वलय् जुइमाःगु थ्व थाय्

बहनिइ जुइवं
मतमित च्याय्वं
माः जुइ फलचा, तर सतकय्
थरथर खाखां
ग्वतुली ग्याग्यां
बाय् जुइ लँसिथय् जक मतक्वय्

मनू मदय्वं
मनू मवय्वं
मनू गुँ कुन क्विक्वां दने यः
सून्यगु सतकय्
सून्यगु मत क्वय्
मत कुन लाखय् थें च्वने यः

छह्म निह्म वःसां
मनू व खःसां
भूत प्रेत वः थें च्वने यः
थ्व सब्बु चाह्लय्
थन सुनसानय्
बाखंखँ नं खः थें च्वने यः

भिंपिं सां नं
मखन सुनां नं
धाय्‌व मभिंपिं थें सने यः
मय्‌जु नकिं
ग्याःगु उकिं
चाह्लय् भिंपिं नं स्यने यः

ब्वत्तुल म्याग्यां
फ्यत्तुल म्याग्यां
धाइच्वन – "हुं देगः दुने नु"
मत लाखय् थें
जुल मय् थें
धाइच्वन–"अन खिउँथाय् वने नु"

वनेवं देगलय्
च्वनेवं देगलय्
ध्वं सरण हे कोः थें च्वं
तकि तकि फः ज्वय्
सतक दु क्वय्
देगः भति फलचा थें च्वं

अन हे थ्वं वइ
अन हे च्वं वइ
खिउँथाय् जक व मग्याः थें च्वं
मत कुन मत स्याः
जःलिसे कुन ग्याः
वइत व खिउँ भलसा थें च्वं

भिजंह्म ख्वइ– "छाय्
ल्यर्थय् फलेवाय्
म्याय्हल थौं जि छंत"
मय्जु ह्लीकइ .
स्वां ह्वय्कइ
"छ गन दु अन जि वसंत"

यःपि ह्वनेवं
नापं च्वनेवं
ल्यँय् हे मंजिल खत थें च्वं
गुलि लय्लय् ताः
फः फः धाः
अमि मन लय्थाय् मल थें च्वं

देगः फल्चा
लखी व मैंचा
सतक गपाय्सं ल्ह्याइपुसे च्वं
स्वर्ग बःपि
थें हे च्वंपि
च्वइपिं सकलें यइपुसे च्वं

माहांत ऋवः ऋवः
खिति थें त्वः त्वः
छाय् वल थुलि न्ह्याइपुगु सतकय्
न्हूगु छाक्क छाय्
न्हूगु स्याक्क छाय्
कपौ बरावर थुगु सतकय्

मेपिनिगु पलाः
नायूगु पलाः
सतकय् उसिउसि याः थें च्वं
माहांत वर्लकि
अमिसं न्हुर्लकि
घाः जू थें गुलि स्याः थें च्वं

तुपः घस्वाकाः
पल्टन ब्वाकाः
स्वइत गिजय् याः जूगु थ्व खः
पल्टन छाय्
थन जनताय्
स्वइगु इजत काः जूगु थ्व खः

जनता ख्याना:
जनलिसे ल्वाना:
जनया देशय् च्वंह्म सु ख:
माहां छु यायृत
जनता स्यायृत
धिक्कार, व हिंस्रक पशु ख:

देशया निर्ति
न्हूवल तिंति
ख॑ जुवा: सुं थन हा:गु मदु
थ: जनता
ख: ख: जनता
तुप: वयना: ख्याय् मा:गु मरु

पुलिसत ऊव:ऊव:
सतकय् थ्व:थ्व:
निन्हुप्यन्हु दत वइच्वंगु छु खँय्
अहो हि भ्या:पि
ल्वहं थज्या:पि
मल्व: गपाय्सं न्ह्याइपुगु लँय्

छ्यं वत्रछुकइ वं
ख्वा: फहिकइ वं
पुलिसत वय्‌वं चिकू मिनी
खनि थें सुकुचां
ज्वनि थें सुकुचां
लाजवंति थें व कय्‌कुनी

सुकुचां खनकिं
सुकुचां ज्वनकिं
ल्वा: वइ धइथें ग्या: अपि
धुँ खना: ग्याय् थें
खुँ खना: ग्याय् थें
जेलय् तइ थें ग्या:गु अपि

मनू च्वनीथाय्
मनू ह्वनीथाय्
मनू धुँ दय्‌कात:गु सुनां
धइथें ही चा:
गुबलें तं चा:
मनू क्वत्यय्‌का त:गु सुनां

माहां छु याय्त ?
बाहां छु याय्त ?
मनूत जूलय् तय्त खनी
अहो नगर ला
चिडिया घर ला
फइया हूलय् तय्त खनी

ववःबुइँ वः थें
किसि दुम्बवः थें
मनूत त्याः त्याः वःगु उकें
कुने फइ ग्वःन्हु
पने फइ ग्वःन्हु
पंजः तच्छ्याः वःगु उकें

सिल अमिसं नं
थुल अमिसं नं
धइच्वन सकस्यां जुल्स थ्व खः
फलय् च्वनाः
देगलय् च्वनाः
स्वइच्वन सकस्यां जुलूस थ्व खः

दुखदुखपिसं
गरीवतय्सं
स्यू अमि निति व:गु थ्व ख:
गुलि स्यू अमिसं
गुलि थू अमिसं
थ: वने म्वा:सां थ:गु थ्व ख:

लँय् द्यनेमा:पिं
बँय् द्यनेमा:पिं
गरीवया निति हा:गु थ्व ख:
गरीव मव:सां
गरीव मदंसां
गरीवया निति ल्वा:गु थ्व ख:

धइच्वन— सीमा
हे ऊवकनीमा
अन्या: या:पिं फुक्कसितं
नय् त्वने ब्यु
छेंय् च्वने ब्यु
ज्या सनेमा:पिं फुक्कसितं

लुमन मय्‌जुया
छु जुल गय्‌ जुयाः
वइत छु मानि वइत छु माः
मतिनां ज्याय्‌वं
मूर्ति पिचाय्‌वं
वइत छें मानि वइत बुँ माः

गुजुगुजु काः व
गुजुहुं च्वं व
वसंत ऋतुया मूर्ति व खः
ह्वल गुलि तप्वः
स्वान छप्वः
वल मतिनाया न्ह्यइपु नखः

मूर्ति धइगु नं
रूप दइगु मं
बंधन खः ला प्याँय्‌प्याँय्‌
मतिना पिलूगु
मूर्ति व न्हूगु
ख्वल ऌंगः थें च्याँय्‌च्याँय्‌

ह्लिलाः ह्लिलाः जक
सुखं इलाः जक
ह्वःगु व स्वां ख्वय् सःगु गुलि
ख्वय् सःगु थ्व स्वां
ह्लिले सःगु थ्व स्वां
व मय्जुया नं यःगु गुलि

हिसिया प्वः जक
सुखया ध्वः जक
वइगु मुलय् जि खंगु मदु
सुखया आक्सय्
सुखया ह्मगसय्
पीर छ्प्वः नं तंगु मदु

ह्लिच्छि ह्लिनय् ला
न्ह्यइपु दिनय् ला
बहनिइ ह्मगसय् ह्मं थें जुइ
न्ह्यलं पितिकाः
पीर धिंचिकाः
थःह्म मचा वं घयूघय् पुइ

धन्य चेतना
धन्य थ्व मतिना
थुलि हे पीरं पूगु तिनि
सुक्ख दु:खया
त्याग रागया
मनू जन्मया प्रेम खनी

क्यं पशुतय्सं
नं सतकय्सं
जीभनया प्याखं ला
प्रेल उलि ला
प्रेम सुलि ला
धइव्यु कि सुनां मखं ला

य:त्य: जुइवं
ह्वने जक दय्वं
आज्जुइ थ्यं थें ता:ह्म व ख:
आज्जु सु ख:
आज्जु छु ख:
आज्जु धका: नापला:ह्म व ख:

चाय्कल आ:तिनि
थुइकल आ:तिनि
आज्जु धइगु ला कुलां जक
आज्जु पला:
ख: छपला:
मचां तुति चुइ गुलां जक

द्य: खन वं
देग: खन वं
"देग: दने मा: जिगु निंति"
थ:गु नुग:या
उगु य:त्य:या
धइच्वं थें च्वं थुगु मूर्तिं

मय्जु थ:गु
धाल खँ ख:गु
दय्केगु गामय् बलचा
त:धी जुइवं–
धाल भा:तम्हं
वइ शहरम् हे थ्व मचा

जिगु मतिनाया
जिगु सपनाया
आश दु बलचा जूसां
म्वा:गु खँ ह्लाय्‌मते
धंदा काय्‌मते
द हे दइ फलचा जूसां

फलेबाय्‌ जूपिं
बलेबाय्‌ जूपिं
सकसिगु निंतिं ल्वा:पिं
त्याय्‌मा – फ्वन वं
ल्वाय्‌मा: – न्यन वं
सकसिगु निंतिं हा:पिं

हा:पिं गुलि सित
ल्वा:पिं गुलि सित
न्यन वं तुपलं कय्‌कल हँ
किसानतय्‌सं
मजदुरतय्‌सं
म्वाय्‌गु स्वया: सी यय्‌कल हँ

ग्वलि वा गा:थाय्
मनूत स्या:थाय्
'शहीद त्वा:' नां तल हँ च्वया:
बहनिइ पुलिसं
जन मखुपिसं
व नां ग्वह्ल: यंकल हँ खुया:

पुलिसं यंकइ
व ग्वह्ल: छ्वय्कइ
नुग: मनूया गथे यंकइ
शहीदतय् हि
च्व:गु व चि
स्यंकां अमिसं गथे स्यंकइ

नुगलय् जनतां
च्वइत:गु व नां
सुनां हुयां हुइ फइमखु रे
गन व हि बा: वइ
वीर बुया वइ
सुनां न्हुयां न्हुइ फइमखु रे

न्यँन – नयु मखना:
हा:पि ज्वना:
कसा नका तइतल जेलय्
गरीबया इष्टत
देशया भक्तत
दाखुँ धका: तइतल जेलय्

वइच्वन निन्हुस्वन्हु
पतिकं छन्हुनिन्हु
मनूत हाप्व: तज्या: थें
धइच्वन – सीमा
ऊवक – नीमा
थ्वइच्वन आकसय् नन्या: थें

पुलिसत ह्निंछि
वइच्वन चंछि
मनूत ख्या: व:पिं थें च्वं
दुश्मन थें च्वं
ग्यानपुसे च्वं
मनूत स्या: व:पि थें च्वं

ध्वाक ध्वाक सः वइ
त्वाक त्वाक सः वइ
सब्वू चाय् छुं याः थें च्वं
पुलिसं न्हुइवं
घाः थें जुइवं
सतक स्याःगुलि हाः थें च्वं

दुरु ल्वसुकी वं
दुरु त्वंकी वं
च्याँय्क मचा जक ख्वय्वं
हय्काः वइ थें
दुने द्वां वइ थें
ग्याः व पलाःसः वय्वं

ग्याः व मय्जु जक
व न्ह्यःसलं तक
सुं सुं फुं फुं सः वय्काः
चःति प्याःह्म
भाःत मग्याःह्म
च्वनी सदां थें न्ह्यः वय्का

व न्ह्य: सलं नं
उलि शब्दं नं
सुं दुने हुइ थें ग्या:ह्म व ख:
ग्या:गु व छाय् थें
ग्याय् नं मा: थें
पुलिसत वइ थें ग्या:ह्म व ख:

मन-मिन ग्या:सां
धुकु धुकु मिसां
ग्या: त्वप्पुइ य: बुलुं न्ह्यलं
न्ह्यलं मचाय् य:
संन्ह्य: वय् य:
मचा ख्य:सां नं व ख्व:सलं

त्वा: छ्गुलि थ्व:
मचा ख्व:गु स:
मांबौया न्ह्य: फुंफुं व:
वयन मत ज:
अन व:गु सु ख:
व स: ता:गुलिं अन सुं व:

मत जः वयूवं
ख्वः सः तायूवं
त्वंकल वं हतपत दुरू नि
आः छुं याइ थें
आः छुं धाइ थें
मन तसकं हे चिंचि मिं

मत जः क्यँक्यं
जः खः स्वस्वं
धइंच्वन पुलिसं–सु हं र्थपि
सुकुचां खनि थें
अमित ह्मसी थें
कयूकुन वफरा निह्मं अपिं

न्ह्याइपुगु पहराय्
जःया लहराय्
ह्वःगु व स्वां थें यच्चुसे च्वं
थ्यू वन अमिसं
ज्वं वन अमिसं
व मयूजु खन गुलि यइपुसे च्वं

गिद्ध अपि ख:
प्रशिद्धपि ख:
मिस्त फुकं ख: लाश अमि
बुत्तुबुल वं मिसा
लुत्तुलुल वं मिसा
लाश नयगु हे आश अमि

भा:तह्म वइच्चन
ल्यूल्यू धइचवन-
मूर्ख सिपाही जिमिह्म कला:
घयपुल छिमिसं
लुल छिमिसं
ठालु लुल अन छिमिह्म कला:

मर्द छ ख:सा
वीर छ ख:सा
ठालु - धायव हे ग्वत्तुल व
भ्वाभ्वां अनसं
प्यंकल पुलिसं
सतक सिथय् ववपसां पुल व

मूर्छा जुल ला
न सि हे सित ला
दना मव:सें च्वंच्वन व
न्ववाय् मफुत ला
होश मंत ला
फितिक मसंसें च्वंच्वन व

कह्लय् सुथय् खन
मनूत वइच्वन
मदिक्क त्या:त्या: व:गु छु खँय्
सना: व:गु थें
व:गु छु खँय्
हा:स: छुं मदु जूगु छु थें

मनूत थ्व: थ्व:
मनूत ऊव: ऊव:
घौछिति स्वइच्वंच्वन अथें
स्वस्वं थुल खँ
मौन जुलूस हँ
लुकुलुकु व: नं वन थथें

तिनिख्य: लिक लँय्
वारे बँय् बँय्
च्वंच्वन छाय् थें क्व: छपुच:
गिद्धं भुं थें
गुथ्यार मुं थें
हाक्कुक छाय् मुंवल व पुच:

मौन जुलूस अन
थ्यनेवं ब्वइ वन
च्वसं सिमाय्, हाक्कुक प्वाँय् प्वाँय्
क्वा: क्वा: हा: जुल
मस्यु छाय् लाय् बुल
पिब्व:गु थें जुल हाक्कुगु ध्वाँय्

गुलि गुलि क्व:
आकसय् नं ब्व:
धइच्वं थें च्वं – अज्ज मखं
ओहो दइच्वन
लाश छगू अन
मिखा छग: नइत:गु क्वखं

खन अन अमिसं
ग्वमवाः जुलुसं
लाशया दुरुपाय्च्वंह्म मचा
ख्वबि वल खनेवं
ख्वबि ज्वल खनेवं
सीह्म व मांया ग्वाःह्म मचा

थुगु दृश्य स्वयाः
सह याय् मफयाः
ग्वचु बिल नेतां – हाः वा
खंकि देश ला
मसान खः ला
मौन – मिउन तच्छ्याः वा

मनू छि मखुला
नुगः छि मदुला
स्वइदिसँ नकतिनि बूह्म मचा
सीह्म व मांया
मस्यु गन गांया
दुरु चुचु प्याना च्वंह्म मचा

कः कः   धाःथाय्
शहर   थज्याःथाय्
ख्विसांदंगु   थ्व   मृत्यु   दुसा
अन   छु   मजुइ
गन   दुर्गम   जुइ
थन हे खिचा थें सीगु दु सा

अन्न   मवःला ?
अन्न   मसः   ला ?
धइदिसँ ग्यांग्यां लाःगु छु खँय्
मनू   मगाःथाय्
देय् बुं   जाःथाय्
नय् मखनाः सीमाःगु छु खँय्

मनूत   आपाः
धाह्म   सु   यापा
छह्मयां   निह्मनिह्म   खंकाः
न्यँ   वइके   गुँ
गुलि   जुल   बुँ
चःति   चीमिया   प्वंकाः

मनूत मोपि
मनू अप्व:पि
न्यँ गय् अप्व: जुल मिल नं
विदेशी जुल नं
विदेशी वल नं
गुलि परदेशय् बिल नं

मोटर छग: हल
लाश कायूत वल
लाश पना तल जनतां
खंकि थ्व नेपा:
देशया ख्वा:पा:
धइच्वंच्वन अन नेतां

हल कथि संका:
पापुंर न्यायूका:
पुलिसतसें तं पिकया:
मनूत हाप्व:
दन धूप्व:
चुलुल पीच हे हि वया:

छह्म व बुराह्म
गन लं व:ह्म
संन्या पति थें चवन काना:
बिसिवन मेपिं
प:खा: ग:पिं
च्वन व प:खालय् न्याना

क्वषसां पू वन
बँय् भ्वसू घन
ब्यनय् कथि जक दाय्वं
मूर्छा बफुरा
जुल व बुरा
सुकुचां बूथं ध्वाय्वं

ग्वतुले साथं
अज फूटपाथं
छ्वत तिनि सुकुचां प्यंका
मन्तरि जुइपिं
मखा छ्रिपिं
धइग्वंच्वन वं न्यंका:

न्ह्यःने ड्डु मेपिं
ल्यायूह्म ल्यायूह्मपिं
अमित अपायूसं दायूमफु वं
च्वनेवं थःमि थें
च्वनेवं तःमि थें
तं पिकयाः छुं यायूमफु वं

गाभयू च्वंपिं
गामं वःपिं
जुइवं फूर्तिं सनिह्म व खः
गामाः गज्याःह्म
ग्वतुलकि न्हुइह्म
सीह्म धुँया ग्वाय् पुइह्म व खः

गन लं व बुरा
वल जुइ बफुरा
ग्वःथु ग्वःथु मछि थ्वाय् फुह्म व
मर्द व खः
छह्म वीर व खः
भकुंग्वारा थें यायूफुह्म व

फुइँफाँय् यायाँ
बूथं थ्वाश्वां
ख्वन व सीह्म व मांह्म सु खः
सिल व यःह्म
वयहे खः थःह्म
ह्लासय् लां च्वइतःह्म सु खः

नुगः थरं मिन
जूगु छु खः खन
अयनं छुं वं धाःगु मखु
पाप ह्मिगःया
लुमन वया
वयहे धका: धाय् छाःगु मखु

थः नं खः छह्म
चःबिइ बंह्म
गिद्ध बथानय् छुक्व: छुनाः
च्वन आः वछुनाः
त्वलं च्वनाः
गस्ती मस्तिया पाप मुनाः

च्वंच्वन भुलुहुं
ज्यः थें तुलुहुं
बौया चिथि नं लुमन वया
गन च्वंच्वन यँय्
लुइकि वयहे
खः बौह्म तइतःगु च्वया

छु धाय्‌गु आः वं
छु याय्‌गु आः वं
लिसः छु बी आः च्वय्‌गु छु खः
आँट मवः
फुक पाप नवः
मिखा कनाः गन स्वय्‌गु छु खः

धुकु धुकु मिकाः
नुगः मछिकाः
हिकु हिकु सुं छह्म स्वः थें च्वं
थःगु दुनं हे
थःगु मनं हे
ई थुथु माना ह्वः थें च्वं

निपां चूह्म सां
दनाच्वंह्म सां
प्यपां थ्यपां जक चुइ थें च्वं
घापं घू थें
तापं पू थें
इकुयाः भ्वभ्व सुइ थें च्वं

"अय् सुकु" धइहल
कुने लं सःवल–
"नापलाः वःगु दु छंत थन"
लाश कायूत खइ
सुं वल जुइ
रुन धुकु धुकु मिन वइगु मन

थौं तक सुं हे
गनं गनं हे
वइगु नां कयाः वःगु मरु
कुल्लि वःगु खइ
मेह्म सु वइ
सुनां लुमंका हःगु मरु

स्वप्पुइ धकिर्मं
आः गथे ! नकिनं
खिपः कयाः सीमाः थें च्वं
मताःगुलि
हं मधाःगुलि
'क्षय् सुकु' तसकं ह्राः थें च्वं

ह्ममस्यू धाय् ला
मस्यूछु याय् ला
लाश काय्त खइ वःगु अपिं
विद्यार्थी थें च्वं
भिंपिं थें च्वं
निह्म दु सु जुइ छ्वइ हःगु अपिं

म्याःगु मनं न्यन
तर अमिसं कन—
सार्कि धाःह्म छिमि बौ खः ला ?
हुँ अस्पतालय्
सी व अकालय्
जुल तसकं हे घाइते व ला

न्व वाय्फु व बुरां
आः तक बफुरां
व:ह्म व वयहें छं ममा:गुलि
धाः वइगु जिपिं
कं वइगु जिपिं
थन थानाय् काय् दु धा:गुलि

थुइकि छकः छं
थ:त सु खः छं
गरीवया खः छ नं मचा
छं हे दा:गु
जुइफु व ध्वा:गु
स्वइब्यु छ होशय् वया: भचा

लं छजु फिकेवं
कथि छपु बीवं
जुइ ज्यू ला यांथ्यां मसियाः
चाय्कि छकः
छं सीकि छकः
तइत:गु सुनां जन्म बियाः

दुखी गरीवत
नय् मखना: सित
थुकिया निंतिं ल्वाय्गु जिपिं
छिपिं गज्या:पिं
यंत्र थज्या:पिं
जिमित कथिं दा: वइगु छिपिं

छिमि मां गामय्
छिमि बौ गामय्
बुँया दथुइ द्यांला:गु छु खँय्
सीकि छक: छं
थुइकि छक: छं
शहरय् जक बांला:गु छु खँय्

नय् मखन छु खँय्
पुने मखन छु खँय्
बुँ फुकं गरीवया ल्हातय् ख:
सीकि छक:
याय्मा:गु छु ख:
मील गरीवया ल्हातय् ख:

ग्या:गु छु खँय्
ग्याय्मा:गु छु खँय्
गरीवया ह्लातय् बन्दुक खः
फुक्क डु अयनं
मदु गय् छुं नं
गरीववा ह्लातय् हे फुक खः

थुलि थुल धा:सा
छिमिसं पासा
ख्वइमखु धरति थपायुसं
उतिकं उतिकं
सुख बी सितिकं
ह्लिली थ्व धरति गपायुसं

थुइकेत अमिसं
न्वचु बिल अनसं
तर सुकुचां छुं थूगु मखु
गनं पलंगय्
यच्चुगु फुंगय्
बौ स्वः वन बौ लूगु मखु

थू थें च्वन वं
स्यू थें च्वन वं
त:मित जक तइतइगु क्वथाय्
अन कुंचाय्सं
ई फाय् थाय्सं
बौ खंकल वं स्वाने दुथाय्

स: तल – य: बा:
खंकल थ: बा:
थ:त पिया च्वंच्वंगु मरु
सतक दथुइ थ्यं
थ्वा:गु व बूयं
म्यन वं छह्मस्यां धा:गु बरु

तुति त्वथुला: हे
ह्ला: चफुना: हे
ब्यूसां ज्यू थें च्वन वइत
म्वाय्गु छु याय्त
पाप दुकाय्त
सीसां ज्यू थें च्वन वइत

तर दुने नुगलं
सुं छह्म मूर्खं
निमक धकाः धाय् त्यं थें च्वं
नून वयनाः
वं ऐन वयनाः
पाप पुण्य याय् त्यं थें च्वं

नून छु खः अय्
ऐन छु खः अय्
कानून दय्का तःगु धनं
वइगु व चःति
दुखया कःति
सीकि नून छं वइगु गनं

सय्कल जनतां
अन्न व सकतां
महलय् गमलाय् सःगु मरु
नून छु खः
कानून छु खः
महलं चि पिहां वःगु मरु

थ: बौ थ:ह्म
स्याय् धुंकल छं
आ: ला होशय् वइव्यु छक:
ब्यूगु थ्व जनतां
नून व सकतां
थनिनिसें छं धइब्यु छक:

गरीव न्याना:
सिपाहीं याना:
धन रक्षा याय् स:ह्म सु ख:
सीकि छक: छं
थुइकि छक: छं
गरीव क्यत्यला त:ह्म सु ख:

लुँ न्याय्व यंकइ
बरेनं स्यंकइ
दय्कइ अले मा:मा:गु तिसा
छ न्याय्व यंका:
छु यात स्यंका:
होश वय्कि छं बुद्धि दुसा

न स्यायव यंकइ
कौनं स्यंकइ
दय्कइ खुकुरि, कराइ
सुनां छु याना:
छ छह्म न्याना:
दय्कल छंत सिपाइ

पापि व खः छह्म
हि त्वना – च्वंह्म
मनूत स्याना: नइह्म व खः
य:बलय् नय्त
मा:बलय् स्याय्त
मनूत लहिना: तइह्म व खः

थुल आ: सकस्यां
सिल आ: सकस्यां
आ: चक्कुत का पापि छिपिं
मनूत स्याइपिं
ववँय् चुचु प्याइपिं
आ: फुक फुत का पापि छिपिं

कन आः सकस्यां
खन आः सकस्यां
बुँ फुकं गरीवया ह्लातिइ खः
कूत छु हइ आः
लब्वः छु दइ आः
भील गरीवया ह्लातिइ खः

गरीवया ब्वहलय्
तुपः नं महलय्
रक्षा याः वइ गुह्य त्वकां
ब्वः दइन छ आः
ब्व दइन छ आः
सुना क्वबी बन्दूक स्वकां

खिउँगु क्वथाय् थुगु
संगु च्वसाय् जिगु
ह्यगस थ्व खः अय् गरीवत
षा वा दने वा
वा बा वने वा
सत्य गायूत जि च्वइगु खत

शहीद वंथाय्
शहिदं क्यंथाय्
वने वा, वन थुगु लं गुलि ला
वा घने फी नं
वा दने फी नं
खन जुइ वंपि छं गुलि ला

दन था: गरीवत
सन आ: गरीवत
महलत थरथर खा:गु उकि
गरीवत ग्व:फय्
जुल आ: त:फय्
पापित हीमी चा:गु उकि

फुकसिगु ह्लातिइ
दु अहो सगति
मल: म्हू छिना त:गु गुलि
थ्व ह्वा:सलं
थ्व ल्वा:सलं
ह्लसला त्व: थें त्व:गु गुलि

[illegible] मलः ग्वःफय्
ह्लसला तःफय्
सुनां पनां पने फइ मखु आः
थ्व वाफसं हइ
न्हू ऋतु वइ
सुनां गनां गने फइ मखु आः

नर्मि ग्वाःगु थें
ख्वाः हि च्याःगु थें
राक्कय् जुइकाः वल लस्कर
वःगु सुपिं खः
हुलिहुलिपिं खः
त्वपुल झिंझ्वां दंक शहर

भूत वःगु थें
प्रेत वःगु थें
ग्याःगु सुपिं थौं ग्याःगु सुपिं
ह्निगः ह्निगःतक
थौंतक आःतक
खः गरिवं लह्निातःपिं

मनू भूत गय्
मनू प्रेत गय्
जुल ? थुलि गंसि या:गु सुनां ?
ख: अमिसं हे
हि त्वनीपिसं हे
हुलिहुलि व:पि धा:गु सुनां ?

गंसि मंसिपि
लिगिलिगि – त्वंगि
लिगिलिगि संक: व:गु छु ख:
नून व ख:
कानून व ख:
लिगिलिगि संका ह:गु छु ख:

मि नय्कल रे
दिनिदिनि छ्वल रे
मनूहि त्वनिपिं च्वनिगु महल
मेला जुल रे
गुलि न्ह्यइपुल रे
छ्वल ला नइपिं च्वनिगु महल

किसान जाना:
मजदुर जाना:
सुकुमवासी फुक जाना:
थुइकि छक: अय्
सीकि छक: अय्
च्वंच्वन छाय् थथे ल्वाना:

थुलि ह्वोचाया:
थुलि तंचाया:
ल्वा:गु छु खँय् छं सीकि छक:
खंकि छक:
छं जूगु छु ख:
हा:गु छु खँय् छं थुइकि छक:

जूगु थ्व ख:कि
स्यूगु थ्व ख:कि
गरिबया म्ह्याय् जौभन म्यू जुइ
म्या:गु सुनां धा
का:गु सुनां धा
गरिबया काय्‌या इज्जत फुइ

गरीवया काय्
गरीवया म्ह्याय्
मिसिनया पूर्जा याःह्म सु खः
नितकां म्याना:
मस्यु गय् यानाः
लुखा पिवाः वइतःह्म सु खः

स्याय्त गरीव हे
गरीवया काय् हे
लाखय् दुबिका तःह्म सु खः
मनूत ख्वय्का:
द्यांद्यां लाका:
लाखय् लह्विना तःह्म सु खः

द्यनेमा: लँय् गुलि
देय्गः थुलि थुलि
मूर्तिया निंति दंह्म सु खः
त्वपुयाः म्वाःहि
मनूया लाहि
द्यःया बाखं कंह्म सु खः

मनू पित्याक्रा:
द्यां द्यां लाका:
ल्वहं पुज्याका त:ह्म सु ख:
जनता तिसिना:
ह्यि:ति द्वँ चिना:
पुजारी ल्ह्वं का त:ह्म सु ख:

घइत ह्मसीक्रा:
फुक्क खँ थुइक्रा:
ष्यां व:पि आ: दिइमखुत
न्व:गु मि न्वइ आ:
छ्व:गु मि छ्वइ आ:
शक्ति मक्रासें सीमखुत

हिगुलुत वँय् थें
जुल रे ख्वय् थें
मखन लिघँसा कायगु गनं
पंडित नेता
थ:थिति स:ता:
धइेच्वन–मन्त्र छु यायगु हनं

ह्याग्गु जाल या
ह्याग्गु झेल या
मिखाय् पत्ति चो फइमखुत
पुइकइ पंग:
चोकइ अंग:
थुगु ग्व:फय् दी फइमखुत

सकसित स्याय्गु
थ: सुख याय्गु
धइगु रीत आ: दइमखुत
गरीव न्याना:
राक्षस याना:
गरीव स्याय् आ: फइमखुत

व्यर्थय् नितकाय्
अमिगु मूलुखाय्
दनिह्म पिवा: आ: बिसिवन रे
दइ थथे स्वय्
जुगय् जुगय्
स्व: वा सुसु इतिमिति कन रे

विज्ञापन बिल
सकस्यानं सिल
लछिया द्व:छि हँ किस्ता
मवन हँ सुं नं
नय् दइ सां नं
क:निया सत्ताय् पिस्ता

चाय्कल सकस्यां
थुइकल सकस्यां
मनू स्याय्गु ज्या स्त्रइगु ?
थुइकल अमिसं
चाय्कल अमिसं
दाखुँ व माहांतय्गु

धुकुतिइ गुलि दइ
दाखुं फुक हइ
छह्म निह्म स्याय्वं लखलख दइ
निह्रा प्यह्र:चा
छुचुं छप्व:चा
लखलख स्याना: पुलिसं हइ

पवं वने हुँ वरु
सी वने हुँ वरु
मनू स्याय्गु ज्या याय्मखु हुँ
जुल मालिक वँय्
वल वल लँय्
अमिसं मालिक धाय्मखु हुँ

काय्का: इज्जत
च्वंपि मय्जुत
हा हा याना: हा:गु स्व रे
लाय् बुल आहा !
न्ह्यइपुल आहा !!
तररर लापा था:गु स्व रे

गथों मुग: थें
लुल भुद्य: थें
वा वा छं नं लू वा
भूत पित्यु वा
प्रेत पित्यु वा
छं नं पलसा पू वा

वा वा गरीवत
प्यां वा गरीवत
मसः मस्यू धाय् मले दं वा
वा वा न्ह्याः वा
न्ह्याःने न्ह्यज्याः वा
स्वःस्यूपिनि पुचलय् च्वं वा

खिउँ खः खिउँसां
खिमिला जूसां
तुति चुयाः वा दं वा
मिखा कनकि हे
सुथ दु खनकि हे
वा वा व मिखा कं वा

ओहो जः जः
जःजक जःखः
थःगु नुगः हे
ई व मुगः हे
गुरुद्यः
शुरुद्यः

